

LECTURA PUBLICĂ ÎN EPOCA FACEBOOK

*Maria PILCHIN,
cercetătoare, critic literar*

Rezumat: În era digitală sau era media, cum mai este numită astăzi, avem senzația că populăm un Paradis artificial. Unele voci critice insistă pe ideea că nu e decât un mare Babilon virtual în care trăim o decadentă a tot ceea ce înseamnă cultură clasică, logocentrică, creștină, tot ce reprezenta cultura occidentală a ultimelor două milenii. Alții vorbesc despre progres, modernizare, inovație prin noile paradigme ale unei noi epoci umane. În plină economie a atenției, bibliotecile sunt instituțiile care facilitează întâlnirea dintre utilizator și serviciile de bibliotecă, în general, și cititor și carte, în particular. Educația lecturii și cultura lecturii rămân a fi, cu siguranță, direcțiile strategice ale unei biblioteci. Astfel, explicăm interesul sporit pentru platformele digitale și pentru rețelele de socializare din mediul online unde se pot produce diferite evenimente dedicate lecturii.

Cuvinte-cheie: lecturi publice, mediul online, rețele de socializare, economia atenției, biblioteca digitală.

Abstract: In the digital or the media age, as it is called today, we have the feeling that we are populating an artificial Paradise. Some critical voices insist on the idea that it is just a great virtual Babylon in which we live a decadence of everything that means classical, logocentric, Christian culture, everything that represented the western culture of the last two millennia. Others talk about progress, modernization, innovation through the new paradigms of a new human age. In the context of the economy of attention, libraries are the institutions that facilitate the meeting between the user and the library services, in general, and the reader and the book, in particular. Reading education and reading culture certainly remain the strategic directions of a library. Thus, we explain the increased interest in digital platforms and social networks in the online environment where various events dedicated to reading can occur.

Keywords: public readings, online environment, social networks, attention economy, digital library.

Conceptul de social-media

În epoca așa-numitei *High Modernity*, Internetul a contribuit masiv la intensificarea interacțiunilor sociale în mediul online și la

o „dezrădăcinare a relațiilor sociale” [2, p. 19] tradiționale. Avem cu toții un cult al prezentului și participăm cu toții la o hiper-contemporaneitate globală. Odată cu apariția platformei de socializare Facebook (2004) și a altor rețele de socializare precum YouTube (site pentru distribuire de videoclipuri), Instagram (aplicație de socializare specializată pe distribuirea de fotografii), Twitter (platformă de socializare), Flickr (colecție de fotografii), Pinterest (platformă de socializare pentru distribuirea de imagini), LinkedIn (platformă de conectare socială profesională), Futurity (serviciu de agregare de știri pentru cercetări de la universitățile de top), Goodreads (rețea socială pentru cititori și scriitori), Wikimedia Commons (colecție de imagini, materiale video și audio din domeniul public și fără drepturi de autor), WikiQuote (compendiu online gratuit de citate și sursele lor) etc., modalitatea de a comunica și de a-i recepta pe ceilalți s-a schimbat simțitor. Astfel, Internetul și-a mai asumat o funcție pe lângă cea de informare, și anume funcția de comunicare [3, p. 5]. Au apărut termenii de *grupuri* și *comunități* din mediul online. Chiar și noțiunea de *prieten virtual* nu mai stârnește astăzi scepticismul de acum un deceniu.

Social-media s-au impus tot mai mult ca un instrument de comunicare și de exprimare a propriei identități. Comunitatea virtuală a devenit un spațiu în care persoana se poate manifesta. Interacțiunea imediată cu ceilalți membri ai grupului facilitează după postarea conținutului o posibilă comunicare și diferite posibilități de colaborare în viața reală. Așa cum rețelele sociale au asigurat fiecăruia dreptul la un studio propriu în care se pot produce materiale video, podcasturi, texte, fotografii etc., noi toți am devenit potențiali social-media jurnaliști. Și aici ținem să amintim despre gândirea creativă, dar și despre spiritul critic, despre nevoia de discernere a fiecăruia dintre noi, cel care apasă butonul „Postează” sau „Distribuie”, așa cum „internetul este, în mare măsură, un câmp de luptă sângeros pentru războaiele adevărului” [7, p. 63].

Desigur, criticii noii paradigme se raportează la acest tip de comunicare cu multă reticență, invocând pe „Monstrul Conținutului” digital [4, p. 25] care dislocă profunzimea conținuturilor vechii episteme a cunoașterii. Tom Nichols în *Sfârșitul competenței* insistă pe faptul că „trăim în vremuri periculoase. Niciodată oamenii nu au avut acces la atât de multă cunoaștere în număr atât de mare fără ca totuși să și învețe ceva” [9, p. 17]. Este firesc să criticăm, să

avem îndoieli, să revenim mereu la felul în care ne exersăm cunoașterea. Un singur lucru este cert, după cum insistă și Teodor Baconschi în volumul *Facebook: fabrica de narcisism*: „Internetul a schimbat *deja* peisajul umanității. Tot ce putem face este să meditam la impactul său și la viitorul nostru *cu el*” [1, p. 14].

De la economia financiară la economia atenției

Capitalul social, networkingul, despre care vorbim din ce în ce mai mult, presupune o conectare interumană din ce în ce mai mare. Acest tip de relaționare denotă și „mai multă fricțiune socială” [9, p. 21]. Vestea bună e că invocăm „o abilitate care se poate deprinde. Nu este un talent înnăscut, pe care îl ai sau nu-l ai” [13, p. 27]. Internetul este un instrument de conectare globală a tuturor continentelor. Cineva ar putea preciza că în Antarctica nu are cine să îl folosească. John R. Levine și Carol Baroudi în cartea *Internet pentru toți* ne asigură că e conectat și acel continent [6, p. 10]. Totul este conectat, toate sunt conectate: „economia noastră este o rețea, relațiile noastre sociale sunt rețele; creierul nostru este o rețea, relațiile noastre neuronale și, desi-

gur, internetul este o rețea” [6, p. 96]. În Babilonul digital, dezbatem și despre „economia politică a cunoașterii” [6, p. 112] și despre unele nedreptăți digitale, așa cum „inegalitatea epistemică între anumite grupuri sporește atunci când acestea au un acces inegal la resursele epistemice: biblioteci, internet, educație” [6, p. 119]. Cercetătorii invocă un tip de „neuromedia” [6, p. 17], o posibilitate de a transforma tehnologiile *smart* ca parte componentă a corpurilor noastre. Vorbim despre „o formă digitală de viață” [6, p. 17]. E „apariția maselor la suprafața istoriei” [1, p. 35] și poate e prima posibilitate a acestora de a ieși din anonim.

Alvin Toffler în *Puterea în mișcare* ne avertiza în privința faptului că „de-acum încolo, lumea va fi împărțită între rapid și lent” [12, p. 394]. Dacă vom ezita, încetineala ne va costa mult, pe noi, cei din domeniul culturii. Asistăm la marea bătălie finală pentru

Dacă vom ezita, încetineala ne va costa mult, pe noi, cei din domeniul culturii. Asistăm la marea bătălie finală pentru un loc sub soare, e *Armagedonul* ideilor și al conceptelor, e lupta tehnologiilor, a științei, a artelor, a culturii și literaturii cu ignoranța, superficialitatea, cu vandabilul pur și cu lipsa unor valori adevărate. Logosul deja a cedat din pozițiile lui. A se vedea în acest sens manualele de limbă și literatură, programele universitare, chiar și politicile editoriale globale. Sunt marile bătălii pierdute. Vom pierde oare războiul?!

un loc sub soare, e *Armagedonul* ideilor și al conceptelor, e lupta tehnologiilor, a științei, a artelor, a culturii și literaturii cu ignoranța, superficialitatea, cu vandabilul pur și cu lipsa unor valori adevărate. Logosul deja a cedat din pozițiile lui. A se vedea în acest sens manualele de limbă și literatură, programele universitare, chiar și politicile editoriale globale. Sunt marile bătălii pierdute. Vom pierde oare războiul?! Acest sentiment apocaliptic care a coalescit mai mereu ființa umană ține de o situație reală? Sau poate celula noastră biologică trage alarma: vin alte generații, vine o altă

Trăim în epoca economiei atenției, cultivăm și stimulăm interesul pentru ceea ce facem. Ignoranța e sinonimă astăzi cu scrollul telefonului, degetul alunecă în jos, e gestul dezinteresului. Totul trebuie să fie laconic, vizual, incitant. Altfel, nu ai audiență.

lume în care nu mai este loc și pentru noi. Sau poate cei din sfera umanistică prea au devenit comozi, acolo în spațiul căldicel al zonei lor de confort? Poate e nevoie de o reinventare, ca de fiecare dată?!

Dacă lăsăm la o parte viitorul și revenim la prezent în modul cel mai imediat și tehnic, atunci survin unele concluzii imediate și ele. Cu cât mai re-

pede acționezi, cu atât mai lesne este să ocupi un loc în imaginarul colectiv. Interacțiunile pe online care vin din partea utilizatorilor sunt o formă de „validare socială când cineva îți remarcă produsul sau serviciul” [4, p. 45]. Este vorba, în acest sens, și despre rapiditatea cu care un actor al spațiului virtual reușește să fie primul în a propune un conținut căutat, astfel satisfăcând o cerere informațională și un orizont de așteptare. Ține de capacitatea de răspuns a individului sau a instituției, dacă ne vom referi la o bibliotecă, e acea „disponibilitate de a ajuta utilizatorii” [5, p. 27]. Și acest ajutor ține de creativitate, de inovație și de anticipare. Astfel, este o mare diferență între a găsi pe rețele o lectură din *Capra cu trei iezi* și a descoperi lectura dintr-o nouă apariție editorială. „Noutatea” este în acest context cuvântul-cheie. Și acest aspect face de cele mai multe ori diferența de ofertă a conținutului digital pe care ni-l propun instituțiile info-documentare.

Trăim în epoca economiei atenției, cultivăm și stimulăm interesul pentru ceea ce facem. Ignoranța e sinonimă astăzi cu scrollul telefonului, degetul alunecă în jos, e gestul dezinteresului. Totul trebuie să fie laconic, vizual, incitant. Altfel, nu ai audiență. Dacă vrea cineva să fie un bun universal – scriitorul, culturalul, în general – e nevoit să fie de impact pe rețele. „Nu risc însă să devin așa

un bun de larg consum?!” – iată întrebarea pe care ajunge să și-o pună orice intelectual. O întrebare care dă de gândit acum, când ne-am distanțat unii de alții, având pe fundal spectacolul media, într-o lume în care locul cărților l-au ocupat postările, iar biblioteca e din ce în ce tot mai digitală. Într-un interviu, un vlogger le reproșa scriitorilor faptul că nu sunt vizibili pe rețele, că prea s-au închis în turnurile lor elitiste. Aveam pregătită replica: literatura a fost dintotdeauna elitistă.

Lecturile publice și migrarea spre „non-spațiile” virtuale

Lectura a solicitat mereu o intimitate umană, omul a căutat mereu să se retragă undeva pentru a putea citi. Alberto Manguel ne amintește că Antichitatea latină a excelat în acest sens: „romanii aveau câte un pat (*lectus*) diferit pentru fiecare dintre scopurile ce le puteau fi asociate, inclusiv paturi pentru citit și scris” [8, p. 190]. Lectura era o activitate plăcută a retragerii și a solitudinii. Mai târziu ne-am scos lectica în public, acolo unde, în fața unui grup de oameni, am citit. Era lectura asocierii umane, era cititul împreună, cu voce tare. Pandemia ne-a adus în fața camerei și a aparatului foto. Ne-am pus și acolo pe citit, de acolo, din patul nostru virtual. „Contactul fizic a fost înlocuit de o relație telematică” [2, p. 19]. Și dacă până mai ieri lecturile publice se produceau în sălile festive ale uniunilor de creație, ale școlilor, ale universităților, în biblioteci, muzee, piețe publice etc., acum, mai ales din martie 2020, ele au fost transferate în format digital pe platforme de socializare, care treptat par să substituie toate aceste spații ale culturii.

„Unul din elementele principale ale Facebook este «peretele», conceput ca un fel de piață virtuală” [2, p. 28]. De la Zidul Plângerii, de la Marele Zid Chinezesc și cel al Berlinului, am ajuns la peretele nostru de pe rețele. O agora personală în care ne ținem discursurile, ne jucăm propriile spectacole etc. De acolo ne citim textele și cărțile. Acest tip de lecturi ține de conceptul de bibliotecă digitală, acel „ciclu de viață a informației: crearea, diseminarea, utilizarea, prezervarea, procesul de informare, cunoașterea” [5, p. 22].

Știm că biblioteca digitală are la bază „trei piloni importanți: biblioteca electronică, tehnologiile de informare și de comunicare cu utilizatorul” [5, p. 22]. Să nu uităm și de cele câteva criterii ale conținuturilor online: valoare, creativitate, laconism, vizualitate, accesibilitate, organizare (ore fixe, formatul textului și al imaginii,

mesajul) etc. A venit epoca unui „triumf vizual” [1, p. 144]: totul este arătat, totul este văzut.

Abuzurile nu întârzie să intervină, e reacția inversă negativă. Cercetătorii insistă: „nu ezita să-i ignori, să-i ștergi, să-i blochezi sau să-i reclami pe troli și pe cei care trimit spam-uri” [4, p. 82]. Totodată, nu dispăre conștientizarea faptului că ei sunt acolo, că ei fac parte din publicul nostru, că libertatea cuvântului îi presupune și pe ei. Or, „joaca de-a identitățile ține de eterna psihologie a carnavalului. Prin carnaval, ordinea curentă e suspendată nu doar prin sentimentul festiv, ci și prin amestecarea rolurilor sociale. La urma urmelor, *nebunul* ales ca rege al carnavalului ilustrează unul din arhetipurile democrației” [1, p. 71].

În zona rețelelor sociale, putem constata un interes deosebit pentru organic, natural. Or, sunt foarte apreciate lecturile făcute de însuși autorul unui text. Astfel, firescul lecturii auctoriale este de multe ori apreciat în detrimentul lecturii actoricești. Elaborarea nu este preferată obișnuitului.

Ce-i drept, e o democrație a avatarurilor. Și întrebarea firească este: încotro ne îndreptăm?!

O greșală, în acest context, a managerilor de bibliotecă este să nu ia în serios impactul rețelelor sociale și să le lase pe mâna angajaților mai puțin calificați. Or, este vorba despre o direcție strategică a instituției, așa încât calitatea să fie scopul suprem. În lucrarea

Arta rețelelor sociale găsim următorul sfat: „Adaugă cuvinte-cheie și descrieri clare, în așa fel încât oamenii să poată vedea videoclipurile tale prin căutări. Include numele persoanelor din videoclipuri și asigură-te că sunt în categoriile potrivite” [4, p. 175]. În zona rețelelor sociale, putem constata un interes deosebit pentru organic, natural. Or, sunt foarte apreciate lecturile făcute de însuși autorul unui text. Astfel, firescul lecturii auctoriale este de multe ori apreciat în detrimentul lecturii actoricești. Elaborarea nu este preferată obișnuitului.

Cazul Bibliotecii Centrale, filială a Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu” din Chișinău

Cunoașterea a suferit transformări majore în ceea ce ține de definirea, dar și de aplicarea sa nemijlocită. Universitățile și școlile au trecut de la contactul direct cu studenții la cel virtual. Tehnologia virtuală a substituit sala de curs. Formele de predare/învățare au fost supuse unor schimbări uluitoare în ultima jumătate de an. Ne va lipsi privitul ochi în ochi, strângerea de mână, foșnetul hârtiei

(manuale, teste, referate) și, desigur, energia umană transmisă de profesor la clasă. Ne vom bucura însă de multiplele posibilități multimedia ale educației și de siguranța medicală.

Ce fac în acest răstimp bibliotecile? Mai există biblioteci publice? Sau individul s-a baricadat în biblioteca de acasă, cu volumele de pe noptieră sau cu vreun e-book?

Pandemia a influențat și oferta serviciilor de bibliotecă, care de mult nu mai este doar un loc de păstrare și conservare a producției editoriale.

Bibliotecile s-au schimbat odată cu societatea. În ultimul deceniu, spre exemplu, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” din Chișinău a devenit un spațiu alternativ pentru comunitate, un al treilea spațiu comunitar socio-cultural și educațional. Cele douăzeci și opt de filiale din capitală de mult s-au orientat spre oferta digitală a serviciilor sale. O prioritate aparte, în acest sens, a constituit-o atragerea și menținerea scriitorului în spațiul fizic și ideatic al bibliotecii.

Din martie 2020, lecturile publice, prezentările de carte, întâlnirile cu autorii, concursurile și programele de lectură – toate au fost transferate în mediul online. Activitatea cenaclurilor, a cluburilor de lectură și de creative writing e susținută de diferite platforme și aplicații digitale. Bibliotecile produc conținut virtual: interviuri cu scriitorii, ședințe ale cenaclurilor și cluburilor, materiale video de promovare a cărților, podcasturi ș.a.m.d. Din Babilonul scris ne-am mutat în Babilonul virtual și din simpli bibliotecari a trebuit să devenim deo-

dată jurnaliști culturali, prezentatori, interpreți de texte, promotori literari. Și totul a devenit deodată afișat, distribuit și la vedere. Toți au migrat spre rețelele sociale. Chiar și academiile, uitând de elitism, sunt acolo. Literatura, cultura toată era deja acolo. Marea majoritate a intelectualilor, în ultimul deceniu, avea deja câte un cont pe una dintre rețelele sociale ce seamănă, mai degrabă, cu

Bibliotecile s-au schimbat odată cu societatea. În ultimul deceniu, spre exemplu, Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” din Chișinău a devenit un spațiu alternativ pentru comunitate, un al treilea spațiu comunitar socio-cultural și educațional.

Din Babilonul scris ne-am mutat în Babilonul virtual și din simpli bibliotecari a trebuit să devenim deodată jurnaliști culturali, prezentatori, interpreți de texte, promotori literari. Și totul a devenit deodată afișat, distribuit și la vedere. Toți au migrat spre rețelele sociale. Chiar și academiile, uitând de elitism, sunt acolo.

niște alei cu busturi de scriitori contemporani care se distribuie și se apreciază reciproc. Cine nu este acolo, nu există!

Și biblioteca a acceptat regulile acestui joc. În secolul like-ului, s-a convertit și ea la contemporaneitate, ce-i drept, una zgomotoasă, bulversantă și uneori agasantă. Aici un rol important îl are discernerea. Noua paradigmă a epistemei media ne-a plasat într-un târg al ofertelor de conținut. Instituțiile publice, universitățile, academiile, uniunile și asociațiile de creație au ajuns să se bată pe like-uri. Chiar dacă Facebook-ul e și locul unor false identități, al veleitarismelor și narcisismelor de tot felul, e și spațiul în care unii și-au găsit editura, cititorii, biblioteca, o comunitate de referință și chiar celebritatea. O comunitate de avataruri căreia scriitorii nu au întârziat să i se alătore. Un bâlci al deșertăciunilor virtuale, ar putea zice cineva și nu l-am contrazice. Doar că mereu e nevoie să

Biblioteca participă la structurarea/neutralizarea (adesea necesară) acelor cascade informaționale care ne parvin pe rețelele de socializare.

nuanțăm – un bâlci fără de care, mai nou, nu se mai poate. Și confirmarea venit cu acea impusă distanțare socială. Un bâlci în care conținutul cultural și educațional e nevoit să concureze cu divertismentul digital, dar și cu grafo-

mania și egolatria umană. Michael Patrich Lynch afirmă pe bună dreptate: „noi trăim acum în bibliotecă – Biblioteca Babel (...) o bibliotecă virtuală” [7, p. 27] dintr-o „societate abstractă” [7, p. 45]. Este o comunitate-bibliotecă populată de „triburile din cadrul bibliotecii” [7, p. 48] care duc un război continuu între ele în ceea ce ține de cărțile cui să fie considerate drept deținătoare de adevăr.

Lecturile publice de la Biblioteca Centrală au drept scop cultivarea unui cititor cult, a unui utilizator selectiv prin evitarea unei mentalități de turmă în ceea ce privește gusturile literare. Biblioteca participă la structurarea/neutralizarea (adesea necesară) acelor cascade informaționale care ne parvin pe rețelele de socializare. Pentru o bună desfășurare și diseminare a lecturilor publice pe rețelele bibliotecii și, respectiv, după distribuire, pe alte profiluri, pagini și grupuri, elaborăm și utilizăm mereu un calendar editorial (ce și când postăm, cât de reprezentativ este ceea ce postăm, corespunde oare produsul digital strategiei instituționale, răspunde el unei cereri comunitare etc.). Și trebuie să menționăm faptul că mai mereu trecem de „testul distribuirii”. Suntem conștienți de faptul că „e drăguț atunci când oamenii apasă pe butonul de «like»”, „e minunat când oamenii comentează”, dar „totuși,

redistribuirea conținutului publicat de tine este complimentul suprem” [4, pp. 28-29]. Dacă ar fi să apelăm la imagini din lumea apusă a Antichității, să ne amintim de faptul cum „în arenele circurilor romane, în cursul luptelor cu gladiatori, mulțimea decidea, prin degetul ridicat în sus sau orientat spre pământ, viața sau moartea celui care pierdea lupta” [1, p. 39]. Și noi ducem o luptă, este lupta pentru cultură!

Internetul conține lucruri diferite în sens axiologic. Nu ezităm să folosim blogul pentru a îmbogăți activitatea de pe rețelele sociale cu postări în format lung și să utilizăm rețelele sociale pentru a promova blogul și a cultiva o lectură virtuală a unor texte mai extinse cu un conținut care ar solicita o pregătire umanistă mai profundă în domeniu. Texte critice, prezentări de carte, sinteze despre un anumit gen literar apărut într-un anumit an, cronici de carte ș.a. sunt cele pe care le promovăm prin intermediul acestuia.

În ultimii doi ani, de Ziua Internațională a Cititului cu Voce tare (Citim împreună), am organizat lecturi publice în instituția noastră. În 2019, am invitat opt prozatori (din Republica Moldova și din România) care au citit din textele marilor prozatori universali. Evenimentul a fost transmis live de Radio Europa Liberă Moldova pe pagina de Facebook. În 2020, au fost invitați poeți din cadrul cenaclului „Republica” coordonat de scriitoarea Moni Stănilă. Biblioteca a promovat evenimentul pe rețele. Și poeții de la atelierul „Vlad Ioviță”, coordonat de Dumitru Crudu, au făcut lecturi publice. Totodată, au fost înregistrate lecturile din timpul lansărilor și întâlnirilor cu scriitorii. În cadrul acțiunii „101 povești cu Maria Bivol” (martie-mai 2020) au fost postate, timp de trei luni, zilnic, lecturi din poveștile lumii. Am organizat lecturi poetice cu scriitorii de Ziua Europei, este vorba despre scriitorii din Republica Moldova, România și Franța. Pe 1 iunie 2020, am organizat pe pagina de Facebook a filialei un eveniment de lectură publică a copiilor despre copilărie. Pe 2 iulie, de Ziua Comemorării lui Ștefan cel Mare și Sfânt – un eveniment pe Zoom cu copii care au recitat poezii dedicate voievodului. Impactul este asigurat de cei aproape 10 K de urmăritori (10 000 persoane fizice sau juridice) și de grupul adiacent „Biblioteca Online” (1.3 K membri).

Așadar, bibliotecarul este un facilitator și un mediator care aduce în fața utilizatorului o bibliotecă hibrid, o instituție info-documentară și culturală care „îmbină tradiționalul, digitalul și virtualul” [5, p. 23]. Cei care critică, vor insista asupra faptului că

„trăim într-o lume postindustrială orientată spre informație, în care toți cetățenii se cred experți în orice” [9, p. 19]. Și acest spirit critic nu este de negat, de ignorat, doar că râurile pot fi stăvilite cu greu și, până la urmă, niciodată fără urmări, iar noile tendințe informaționale și comunicaționale nu pot fi negate, cu atât mai mult interzise. Ele spun ceva, semnaleză ceva. Și biblioteca nu trebuie să le ignore! Deși cercetătorii ne propun o delimitare certă, totuși „profilul social al unei persoane sau organizații este adesea asimilat cu datele disponibile pe internet. Capitalul social digital al unei persoane este, în acest caz, determinat de conexiunile și «înfățișările» sale online” [11, p. 105]. Este o lume în care rețelele sociale ajung să fie aproape sinonime cu rețelele de socializare. Este lumea click-ului și a show-ului de rețea.

În loc de concluzii

Ne-am tot întrebat, cum arată acel sfârșit al istoriei despre care predica F. Fukuyama. Între timp, ne-am schimbat noi, și-a schimbat și Fukuyama viziunile asupra istoriei și regimurilor politice. Noi, intelectualii, am tot imaginat cataclisme naturale și catastrofe globale. Ne-am adunat fricile în texte, în obiecte de artă, în discursuri și acțiuni civice. Întrebarea mai mereu retorică pe care am murmurat-o era: cum va fi posibil să disloci o lume veche, edificată de milenii pe tradiția Logosului creștin care, la rândul său, a valorificat cunoașterea clasică a Antichității. Ochii minții l-au fixat mereu pe *homo politicus*, de acolo am așteptat să vină sfârșitul unei lumi care părea să-și fi configurat modelele.

Sănătatea va fi de acum încolo afacerea și speculația secolului. Meritocrația, egalitatea de șanse și libertatea lumii liberale par să fi trecut într-un plan secund. Omul sănătos – iată idealul suprem al omenirii din 2020.

Schimbarea însă vine pe o cu totul altă cale. Din sfera ideilor am fost propulsați cu forța unui uragan înspre o estetică sanitară care ne cultivă gândul că starea fizică a individului are mereu întâietate. Or, sănătatea va fi de acum încolo afacerea și speculația secolului. Meritocrația, egalitatea de șanse și li-

bertatea lumii liberale par să fi trecut într-un plan secund. Omul sănătos – iată idealul suprem al omenirii din 2020.

Omul cavernei virtuale le privește pe toate ca pe niște umbre cu nostalgia omului din peștera lui Platon... Lumina ecranului e rece și spleenul nu întârzie să îl copleșească. E melancolia

individului solitar, e frica întâlnirii cu sinele. Un sine de pe peretele de FACEBOOK căruia nu îi rămâne decât lectura plăcută și utilă. Sperăm că ea va fi în continuare una formatoare și revigorantă, iar biblioteca va continua să fie un spațiu favorabil și prietenos omului de litere.

Referințe bibliografice

1. BACONSCHI, Teodor. *Facebook: fabrica de narcisism*. București: Humanitas, 2015. 173 p. ISBN 978-973-50-4755-9.
2. CASADEI, Iacopo, BILOTTO, Andrea. *A fi părinte în vremurile Facebook și WhatsApp*. Padea: Lizuca Educativ, 2016. 143 p. ISBN 978-606-8714-11-0.
3. *Computer și Internet fără profesor*. București: Litera Internațional, 2011. 64 p. ISBN 978-606-600-033-8.
4. KAWASAKI, Guy, FITZPATRICK, Peg. *Arta rețelelor sociale*. București: Publica, 2015. 187 p. ISBN 978-606-722-048-3.
5. KULIKOVSKI, Lidia, BURSUC, Oleg, GANEA, Denis. *Biblioteca modernă: Glosar de termeni uzuali*. Chișinău: S.n., 2018. 140 p. ISBN 978-973-37-1912-0.
6. LEVINE, John R., BAROUDI, Carol. *Internet pentru toți*. București: Teora, 1996. 458 p. ISBN 973-601-274-3.
7. LYNCH, Michael Patrich. *Internetul nostru*. București: Niculescu, 2017. 173 p. ISBN 978-606-38-0066-5.
8. MANGUEL, Alberto. *Istoria lecturii*. București: Nemira, 2011. 414 p. ISBN 978-606-579-132-9.
9. NICHOLS, Tom. *Sfârșitul competenței: discreditarea experților și campania împotriva cunoașterii tradiționale*. Iași: Polirom, 2019. 282 p. ISBN 978-973-46-7624-8.
10. *O istorie multidimensională a carierelor universitare: instituții, rețele sociale, biografii*. Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”. Coord. și ed. Sergiu MUSTEAȚĂ. Chișinău: ARC, 2017. 360 p. ISBN 978-9975-137-79-9.
11. SAVA, Ionel Nicu. *Sociologia mișcărilor sociale. De ce se revoltă oamenii?* București: Nemira, 2014. 319 p. ISBN 978-606-579-904-2.
12. TOFFLER, Alvin. *Puterea în mișcare*. București: Antet, 1995. 479 p. ISBN 973-96967-1-6.
13. YEUNG, Rob. *Regulile networkingului*. București: Meteor Press, 2009. 176 p. ISBN 978-973-728-433-4.